

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

їй промові, здатності переконувати та встановлювати довірливий контакт із судом, свідками та іншими учасниками процесу. Творчий підхід, уважність до реакцій учасників та здатність гнучко коригувати стратегії захисту та представництва інтересів клієнта є запорукою ефективного здійснення захисту та підвищення результативності адвокатської діяльності.

Список використаної літератури

1. Правила адвокатської етики: рішення Звітно-виборного з'їзду адвокатів України від 09.06.2017 р. (зі змінами від 15 лютого 2019 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
2. Баліцька М. О. Комунікативна компетентність адвоката як предмет дослідження в юридичній психології. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017 № 3. С. 54–57. URL: <https://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2017/3/15.pdf>

Нестерчук Л. П.

старший викладач кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЧЕСНІСТЬ ТА ДОБРОПОРЯДНА РЕПУТАЦІЯ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ

Доброчесність виступає окремою етичною вимогою, що існує у поєднанні з іншими адвокатськими професійними принципами — незалежністю, верховенством права, пріоритетом інтересів клієнта, конфіденційністю, компетентністю, добросовісністю тощо. Її витоки сягають часів Стародавнього Риму, де адвокати повинні були присягатися чесно захищати своїх клієнтів і відмовлятися від справ, які вони вважали несправедливими.

Нині принцип чесності та добропорядної репутації є визнаним міжнародним стандартом здійснення адвокатської діяльності та міститься у документах, що її врегульовують, у більшості країн світу. Цей принцип закріплений, наприклад, у Кодексі поведінки європейських адвокатів 1988 року, який професійну честь, гідність, порядність як традиційні чесноти адвоката відносить до його професійних обов'язків, а Хартія основних принципів європейської адвокатської професії 2006 року проголошує його одним з десяти основних принципів адвокатської діяльності.

Як філософська та етична категорія, як принцип та юридичний обов'язок доброчесність є складною конструкцією, що має галузеві

інтерпретації, загальним для яких є віднесення її до фундаментальних правових категорій та розуміння «як високої моральної чистоти, чесності» [1, с. 117–118]. У загальнофілософському контексті доброчесність розглядається як ідеал людського життя, орієнтованого на добро, і цивілізаційна приналежність, на думку В. І. Федоровича, впливає на погляди людини на її уявлення про те, як вона має жити, дотримуючись принципів добра, справедливості, честі тощо [2, с. 170–173]. При розгляді етичних стандартів у юридичному професійному середовищі загалом, та адвокатському зокрема, важливим є розуміння їх представниками взаємозв'язку таких категорій їх буття, як: реальне «я», тобто яким він є; ідеальне «я», тобто яким він хоче бути; суб'єктивне «я», тобто ким він себе вважає; професійне «я»; особисте «я», тобто ким він є в особистому житті [3], що, своєю чергою, впливає на виокремлення ключових ознак професійної доброчесності юриста як правової категорії, до яких відносять «правову поведінку (дії або бездіяльність); суб'єктів — представників різних юридичних професій; нормативні правила і принципи професійної етики; компетентність; правові результати» [4, с. 16].

Ф. П. Шульженко, І. М. Шаркова та О. О. Гайдулін пропонують розширену загальнотеоретичну дефініцію доброчесності як «природноправового принципу, основним призначенням якого є встановлення відповідності поведінки учасників публічно-правових відносин приписам моралі, що виконує головну функцію протидії корупції та іншим проявам зловживання владою і визначається на основі наступних критеріїв: об'єктивного критерію, що означає співмірність отриманих публічних благ з усіма супутніми потенційними ризиками; суб'єктивного критерію, відповідно до якого моральна мотивація певної поведінки має визначатися на основі пануючих у суспільстві (корпорації) моральних цінностей, які, зокрема, можуть бути закріплені у відповідних морально-етичних (корпоративних) кодексах» [5, с. 31–32].

Розгляд еволюції унормування в Україні принципу чесності та добропорядної репутації у професійній діяльності адвоката свідчить про те, що у текстах законів, які врегульовували діяльність адвокатури (Закон України «Про адвокатуру» 1992 року) та нині є чинними (Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», 2012 року), посилення на нього міститься лише у статтях, що стосуються тексту присяги. Його закріплення у статусі одного з основних етичних принципів адвокатської діяльності уперше відбулося у ст. 15 Правил адвокатської етики 1999 року. Правила адвокатської етики 2012 року виключили цей принцип з переліку основних етичних принципів і зберегли обов'язок його дотримуватися лише під час здійснення професійної діяльності в суді (ст. 45). Чинні Правила адвокатської етики у редакції 2017 року також не розглядали принцип чесності та добро-

порядної репутації у якості основоположних моральних засад і містили посилання на нього у статтях, що стосувалися відносин адвоката з судом (ст. 44) та є його поведінки у соціальних мережах (ст. 57). Їх редакція 2019 року повернула цьому принципу статус основоположних етичних засад у діяльності адвоката (ст. 12–1) і закріпила його дію на сферу відносин між адвокатами та органами адвокатського самоврядування, вказавши у ст. 65, що «у межах дотримання принципу чесності і добропорядної репутації адвокат має надавати достовірну інформацію до Єдиного реєстру адвокатів України, органам адвокатського самоврядування, членам органів адвокатського самоврядування під час здійснення ними повноважень» [6]. Справедливо зазначається, що «відсутність визначення поняття доброчесності як правової категорії, її сутності та сфери застосування, віднесення її трактування в залежність від уявлень та усвідомлень особи, яка його тлумачить, від її негативно впливає на суспільні відносини, при врегулюванні яких воно застосовується [7, с. 48].

Н. М. Бакаянова на підставі аналізу міжнародних стандартів здійснення адвокатської діяльності, історії української адвокатури та зарубіжного досвіду зазначає, що чесність та добропорядна репутація є фундаментальним, базовим принципом адвокатської етики, який поширюється всі аспекти професійної діяльності адвоката, а його складові є невід’ємною рисою його особистих якостей [8, с. 5], які охоплюють: психологічні особливості, які найчастіше розуміються як риси або властивості, що визначають тип особистості, зокрема темперамент, характер, рівень емоційної врівноваженості, доброзичливість, сумлінність, екстраверсія/інтроверсія; аксіологічні властивості, що стосуються ієрархії цінностей і потреб, релігійності, типу мотивації, прагнень, переконань, способів досягнення професійного успіху, ставлення до загальних моральних норм та професійних етичних вимог, доброчесності у приватному житті та професійній діяльності та інше; характеристики, що відображають вибір моделі поведінки при виконанні професійних функцій тощо; характеристики, що охоплюють знання, навички, здібності, досвід тощо.

Реалізація принципу чесності та добропорядної репутації може вступати у конфлікт з іншими етичними принципами адвокатської діяльності, що спонукає до міркувань, «чи можемо ми взагалі говорити про чесність, якщо йдеться про діяльність адвоката в інтересах клієнта», оскільки, як зазначають дослідники, «проголошення істини не може бути першочерговою метою адвоката, коли кожен адвокат в рівній мірі змушений приховувати правду, принаймні, якщо це відповідає інтересам клієнта і якщо немає підстав уникати захисту клієнта» [9]. Для врегулювання таких конфліктів та досягнення справедливого компромісу інтересів, адвокат має утримувати баланс між інтересами

клієнта та вимогами законодавства та етичних норм, досягнення якого потребує від нього високих професійних якостей та моральних засад.

У підсумку зазначимо, що закріплення у редакції 2019 року Правил адвокатської етики принципу чесності та добропорядної репутації, як одного з основних у професійній діяльності адвоката, свідчить про адаптацію законодавства України до міжнародних стандартів у професійної діяльності юристів. Враховуючи зарубіжний досвід функціонування цього принципу, необхідно розширити практику тлумачення Правил адвокатської етики шляхом створення коментарів до них з урахуванням узагальнень дисциплінарної практики Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

Список використаної літератури

1. Шаркова І. М. Римсько-правова концепція доброчесності (integritas): актуалізація в сучасній Україні. *Римське право і сучасність: цивільне право в умовах війни* : матеріали всеукр. наук. конф. (м. Одеса, 24 трав. 2022 р.) / за заг. Є. О. Харитонов. Одеса : Фенікс, 2022. С. 117–120. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/01d278ca-2abd-4178-a06e-c150c59798f7/content>
2. Федорович В. І. Обґрунтування морально-етичної складової в системі відповідальності судді за недоброчесну поведінку. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Юридична науки*. 2015. № 3. С. 170–173.
3. Zienkiewicz A. Lawyer's Integrity: Some Remarks from the Perspective of a Holistic Approach to Legal Practice. *Krytyka Prawa*. 2021. Vol. 13, iss. 3. DOI:10.7206/kp.2080–1084.476
4. Волошина Я. Л. Доброчесність у професійній діяльності юриста. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 6. С. 16–21. URL: <https://doi.org/10.24144/2788–6018.2022.06.2>
5. Шульженко Ф. П., Шаркова І. М., Гайдулін О. О. Морально-правові принципи доброчесності та добросовісності: генеза та парадигма сучасної рецепції : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 428 с.
6. Правила адвокатської етики : затверджені 09.06.2017 р. З'їздом адвокатів України у ред. від 15.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891–17#Text>
7. Рядінська В. О., Карпушова О. В. Правові проблеми визначення доброчесності як правової категорії в Україні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. Вип. 65. С. 43–50. URL: <https://doi.org/10.24144/2307–3322.2021.65.7>
8. Бакаянова Н. М. Чесність та добропорядна репутація адвоката. *Вісник Одеської адвокатури*. 2019. Спецвип. С. 5–10.
9. Новели Правил адвокатської етики: зміст, значення та тлумачення / Національна Асоціація адвокатів України. 2019. 17 квіт. URL: <https://unba.org.ua/publications/print/4275-noveli-pravil-advokats-koi-etiki-zmist-znachennya-ta-tlumachennya.html>

Юрченко Я. М.

Психологічна підтримка адвокатів у період війни: новий
напрямок адвокатського самоврядування 375

Секція 4
ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА
ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА

Кузьменко С. Є.

Адвокатура як покликання 380

Макаренко О. Ю., Морозов Є. Є.

Використання оціночних суджень адвокатом як підстава
притягнення його до дисциплінарної відповідальності 381

Глушкова Д. В.

Професійна етика адвоката в цифрову епоху: питання
комунікації та конфіденційності 385

Чекмарьова Л. Ю.

Етичні та психологічні особливості комунікаційної діяльності
адвоката в суді 387

Нестерчук Л. П.

Чесність та добропорядна репутація як один з основних
принципів адвокатської етики 390

Тимошенко М. В.

Деякі аспекти професійної етики та юридичної
відповідальності адвоката 394

Тодорич І. В.

Модернізація деонтологічних та етичних вимог
до адвокатської діяльності у призмі цифрової трансформації
сучасного суспільства 396

Басюк Ю. М.

Адвокатська етика: особливості розвитку 400

Чорний М. М.

Значення рішення ЄСПЛ у справі «Чеферин проти Словенії»
в аспекті врегулювання взаємовідносин адвоката та прокурора
у судовому процесі 404

Айткулова А. Р.

Етика адвоката в епоху соціальних мереж: межа
між саморекламою та порушенням стандартів 407